

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

2003

4. volební období

248

INTERPELACE

poslance Jaroslava Gongola

**na ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha
ve věci výpočtu hornických důchodů**

a odpověď ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha na interpelaci

Ve smyslu § 112 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, předkládám poslancům následující interpelaci poslance Jaroslava Gongola na ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha a odpověď ministra práce a sociálních věcí Zdeňka Škromacha na tuto interpelaci. Pan poslanec Jaroslav Gongol požádal o zařazení uvedené odpovědi na pořad schůze Poslanecké sněmovny. Interpelace a odpověď jsou přílohami sněmovního tisku.

Lubomír Zaorálek v.r.
V Praze dne 13. března 2003

Příloha

Parlament České republiky kancelář předsedy Poslanecké sněmovny	
Datum: 18-02-2003	
Č.j.: 1550/03	Přílohy:

Evidenční číslo interpelace: 123

Interpelace

poslance Ing. Jaroslava Gongola

ve věci:
výpočtu hornických důchodů

na
ministra práce a sociálních věcí pana Z. Škromacha

Vážený pane ministře,

v poslední době se na mě obrací stále více horničtí důchodci, kteří nejsou spokojeni s výší svých důchodů, zejména proto, že jejich důchody, přesto že mají odpracováno v bývalé I. pracovní kategorii požadovaných 15 let a jdou do důchodu například v roce 2003, se liší o 2 500 – 3 000 Kč proti důchodům vypočteným v roce 1993 (těsně po zrušení důchodových kategorií).

Od těchto horníků jsem informován, že Vy osobně, ale i bývalý ministr práce a sociálních věcí, jste o tomto problému informován a že jste to slíbil řešit. O to větší bylo jejich zklamání, když dne 20.1.2003 dostali dopis podepsaný panem Mgr. Jiřím Králem, který jim z Vašeho pověření sděluje, že ministerstvo s řešením nepočítá. Obdobnou interpelaci jsem již psal panu Špidlovi, tenkrát ministr práce a sociálních věcí, který mě ve sněmovně přiznal, že mám pravdu, ale neumí to řešit.

Chci Vás proto požádat, abychom se společně tuto situaci pokusili napravit. Především Vám chci říci, že jako příčinu tohoto stavu vidím v nenaplnění podmínek, které byly při schvalování zákona 235/92 Sb. slíbeny, když Federální shromáždění odsouhlasilo zrušení důchodových kategorií.

Důkladně jsem si prostudoval zápis ze schvalování tohoto zákona, který byl projednáván ve Federálním shromáždění dne 23.4.1992 a na tomto jednání nebyl přijat. Při opakovaném projednávání dne 28.4.1992 pan ministr Miller byl vyzván, aby se ve zdůvodnění soustředil na kolizní místa. Ve své úvodní řeči řekl. Cituji: „Reforma musí plně respektovat práva již nabytá jednotlivými občany. Od 1.1.1993 se ruší důchodové kategorie, současně však nároky vyplývající z dosavadního zařazení do různých kategorií pracovních i kategorií funkcí se zachovávají až do 31. prosince 2016, a to jak plně, které spočívají ve výhodnějším zhodnocení těchto dob, vyšší základní výměře, vyšších maximálních výměr, snížení věkové hranice pro nárok na starobní důchod, tak i dílčí, které spočívají pouze ve výhodnějším zhodnocení těchto dob.“

00/301/03

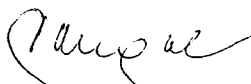
V té době byla stanovena maximální procentní výše po valorizaci na 5 100 Kč v první pracovní kategorii. Tato částka však od té doby není valorizována jako důchody, které od té doby byly již valorizovány několikrát. Toto je dle mého názoru pravou příčinou toho, že i když je dána důchodcům možnost výpočtu podle starého i nového způsobu není nikdy starý způsob výhodnější a rozdíly v hornických důchodech např. vypočtených v roce 1993 a 2003 představují až 3 000 Kč v neprospěch tzv. novodůchodců.

Vážený pane ministře, jsem přesvědčen o tom, že právě „opomenutí“ valorizace této procentní výměry (5 100 Kč) ve stejné výši jako byla valorizace důchodu, je vážným porušením schvalovacích podmínek Zákona 235/92 Sb., za kterých (a jen za kterých) poslanci Federálního shromáždění napodruhé zákon přijali.

Vím, že ve Vašem programu je vyrovnat rozdíly mezi staro a novodůchodci, který je dnes v neprospěch starodůchodců. U hornických důchodců je to zcela opačně a novodůchodci mají důchody nižší až o 3 000 Kč i když do roku 1993, kdy byly zrušeny (ukvapeně) důchodové kategorie měli požadovaná léta v I. kategorii odpracována a neměli být na svých výhodách kráceni. Dovedete si představit rozdíl v jejich důchodech v roce 2010, kdy tento rozdíl bude dále zvýšen několika valorizacemi důchodů?

Vážený pane ministře, jsem přesvědčen o tom, že má úvaha je logická a i řešení tohoto problému tj. valorizací částky 5 100 Kč je jednoduchým a spravedlivým řešením.

Děkuji za odpověď.

J. Gongol
poslanec sněmovny PČR

Datum : 14. 2. 2003

Ing. Zdeněk Škromach
ministr práce a sociálních věcí

Parlament České republiky
kancelář předsedy
Poslanecké sněmovny

Datum: - 7 -03- 2003

Č.j.: 2493/03 Přílohy: 1

V Praze dne 5. března 2003
Č.j. 2003/8311-32

Vážený pane poslanče,

k Vaší interpelaci evidované pod č. 123, která se týká problematiky některých starobních důchodů horníků, sděluji:

Zmíněný problém měl řešit zákon č. 188/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Spolupředkladatelem návrhu tohoto zákona jste byl, jak si jistě vzpomínáte, též Vy, vážený pane poslanče; přesto jde z Vaší straně vlastně již o třetí interpelaci v téže věci vůči ministrovi práce a sociálních věcí (jednu písemnou a jednu ústní, v níž jste vyslovil nesouhlas s odpovědí na předchozí písemnou, jste adresoval mému předchůdci, nynějšímu premiérovi panu PhDr. Vladimíru Špidlovi), což se odvážím charakterizovat jako postup značně neobvyklý. Přestože Vám jsou jistě známy důvody, proč zmíněný zákon nepředkládalo jinak věcně příslušné zdejší ministerstvo, rád je, třebaže poněkud jinými slovy, zopakují; přitom si dovolím nesouhlasit s některými pasážemi, které ve své nynější interpelaci uvádíte.

Ministerstvo práce a sociálních věcí od roku 1997, kdy byl problém nastolen (nikoli, kdy vznikl, protože jeho obdoba v důchodové oblasti začala vznikat de facto přinejmenším v roce 1959, kdy byly poprvé zavedené tzv. pevné hranice, jejichž výši nesměl důchod přesáhnout – přitom již předtím byly zavedeny tzv. relativní hranice, které fungovaly stejným způsobem, třebaže v právním předpise nebyly opticky tak patrné; efekt, který v důsledku těchto hranic nastával, byl však shodný a spočíval v tom, že při zvyšování důchodů, kde kritériem bylo též období, v němž byl důchod přiznán, byly stejné částky důchodů zvyšovány různým způsobem, právě v závislosti na období přiznání – tento efekt se poprvé projevil u tzv. pevných hranic v roce 1988 a u tzv. relativních hranic již v roce 1976), zastává názor, že situaci nelze řešit; proto též návrh zákona č. 188/2001 Sb. nezpracovávalo.

Argumentací pro tento názor je skutečnost, že různá omezovací ustanovení v různých obdobích měla různé podoby věcné i číselné, ale společným znakem bylo právě omezení výše důchodu. Tato ustanovení by bylo možno dělit podle kritérií, období či číselných hodnot, a pokud by měl být jejich efekt eliminován, bylo by třeba

odstranit vlivy všech těchto ustanovení, jestliže by neměl být takový zákon předmětem kritiky, že je protiústavní v tom směru, že zakládá nerovné zacházení s různými skupinami důchodců. Nelze proto pro řešení dané problematiky vybrat pouze určitou, jakkoli vymezenou skupinu – ostatně, jistě je Vám z projednávání zmíněného zákona známo, že bylo poukazováno na jiné skupiny, jako např. ženy ovdovělé před 1. lednem 1996, blíže nespécifikované hutníky apod. Ovšem – taková komplexní revize celého důchodového systému by ve svých důsledcích znamenala přezkoumat prakticky všechny vyplácené důchody; to je však úkol technicky nezvládnutelný pro jakkoli vybavený orgán sociálního zabezpečení – přitom Česká správa sociálního zabezpečení, jako největší z plátců důchodů, již nyní zvládá své úkoly při běžné agendě na hranici svých možností.

Nemohu souhlasit s Vaším tvrzením, že situace je způsobena nenaplněním podmínek, které byly již schvalování zákona č. 235/1992 Sb., o zrušení pracovních kategorií a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení, slíbeny. Veškeré nároky, které byly ve Vašem citátu z vystoupení tehdejšího federálního ministra práce a sociálních věcí Petra Millera uvedeny, v nynějším zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zachovány jsou, a to dokonce v důsledku novel je jejich časová platnost prodloužena – jde o ust. § 71, 74 a 76 cit. zákona. Jinou otázkou je, zda se zachování těchto nároků v každém konkrétním případě pozitivně projeví, protože přechodná ustanovení jsou koncipována na principu důsledného dvojího výpočtu; tzn., že se provede výpočet jednak důsledně podle předpisů platných ke dni 31. prosince 1995 (tedy včetně zhodnocení doby zaměstnání v tzv. preferovaných kategoriích, odchylek ve výpočtu, ale též včetně výpočtu průměrného měsíčního výdělku pouze z nominálních částek výdělků, použití tehdejších redukčních hranic a případné aplikace příslušných omezujících, a to průběžných i konečných ustanovení), jednak důsledně podle předpisů platných ke dni, od něhož se důchod přiznává (tedy bez rozdílu pracovních kategorií a kategorií funkcí, bez odchylek ve výpočtu, ale s přihlédnutím k tzv. indexaci vyměřovacích základů, s použitím právě platných redukčních hranic a bez aplikace omezujících ustanovení při výpočtu), a vyšší z obou vzniklých částek činí výši přiznaného důchodu.

Dále nemohu souhlasit s formulací, že "v té době (odkazující na citát ministra Millera z roku 1992) byla stanovena maximální procentní výše po valorizaci na 5100 Kč v první pracovní kategorii": v dubnu 1992 platil, třebaže plné účinnosti nabyl až 1. června 1992, zákon č. 116/1992 Sb., o zvýšení důchodů v roce 1992, který odkazoval mj. na ust. § 5 odst. 2 zákona č. 46/1991 Sb., o zvyšování důchodů, podle něhož výše důchodu (nebo úhrnu důchodů, a to včetně zvýšení důchodu pro bezmocnost) včetně zvýšení (tj. tzv. valorizace) nesměla přesáhnout částku 3800 Kč; přitom tato hranice byla obecná – nevztahovala se tedy pouze na důchody přiznané z I. pracovní kategorie. Tato částka byla postupně zvyšována, až od 1. července 1995 činila 5100 Kč. Neodpovídá tedy skutečnosti, že "tato částka (tj. omezovací hranice) není valorizována jako důchody, které od té doby byly již valorizovány několikrát"; situace je taková, že omezovací hranice byla v různých dobách zvyšována či nezvyšována v souvislosti se zvyšováním důchodů (prakticky pouze zvyšování důchodů lze nazvat "valorizací", protože systém zvyšování uvedené hranice neměl vždy přímou, zejména matematickou souvislost s vlastním zvyšováním důchodů), avšak přirozeně pouze v době, kdy tatáž nebo obdobná omezovací hranice existovala v základním právním předpise, tj. v zákoně o sociálním zabezpečení. Protože příslušná ustanovení zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, pokud se týká

důchodového zabezpečení, byla zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, zrušena, nepřichází v úvahu, aby právní institut, který neexistuje, byl zvyšován, valorizován či jinak upravován.

Z uvedeného je patrné, že nelze souhlasit ani s tvrzením, že opomenutí valorizace omezující hranice (nikoli "procentní výměry") ve stejné výši, jako jsou valorizovány důchody, je porušením schvalovacích podmínek zákona č. 235/1992 Sb.

Závěrem bych tedy pouze stručně shrnul své stanovisko k Vaší interpelaci:

- a) neupravování neexistujícího právního institutu není porušením schvalovacích podmínek, jak byly při přijímání zákona č. 235/1992 Sb. formulovány,
- b) problém, který je spojován pouze s velmi úzce vymezenou skupinou horníků, se netýká pouze této skupiny ani pouze horníků v širším slova smyslu, ale je podstatně obecnější,
- c) jakékoliv dílčí nebo vymežující řešení přinejmenším hraničí s ústavností takového řešení,
- d) komplexní řešení dané problematiky je prakticky vyloučeno.

Přitom ponechávám stranou možné finanční dopady takového řešení, omezují se pouze na argumentaci týkající se organizační a administrativní složitosti a zdržují se názoru na kvalitu zákona č. 188/2001 Sb.

S pozdravem

Vážený pan
ing. Jaroslav G o n g o l, CSc.
poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
P r a h a

